

Театер Александра Духновича у Пряшові
25. марца 2006 од 17.00 год. у своїй великій салі
ославив 60 років од заложія театру
і першой премеры і 50 років од заложія ПУНА.

60 років Театру Александра Духновича в Пряшові

Театер Александра Духновича в Пряшові возникнув 24. новембра 1945 року на основі рішіня Української народной рады Пряшівщини. Быв записаний до обходного реґистра як „Ukrajinské národné divadlo, družstvo, s. r. o. v Prešove“. Возник театру бив на базі дружественства. Од 1969 року до 31. 12. 1997 театер рядило Міністерство культуры СР. Од 1. 1. 1998 до 31. 3. 2002 – Крайский уряд у Пряшові а од 1. 4. 2002 зряджователём театру ся став Пряшівський самосправный край. Зміна назвы на Театер Александра Духновича ся стала 15. 10. 1990 рішінем міністра културтуры СР. Театер мать два умелецькы колективы – драматичный і Піддукляньский умелецькый народный ансамбль („PULS“).

Театер Александра Духновича є єдиным русиньскым професіональным театром на світї, културнов і умелецьков інституціев в области театралного і фоклорного діяльства. Основным посланём театру є створєня условий і шырїня театралных і фоклорных програмів із окремым замірянём на розвој кул-

турного жывота Русинів і Українців жыючих на території Словенської републики. На зачатку театер грав по руськы а тому відповідав і драматурґічний репертоар – переважно руська класіка. В 50. роках театер ся переорьентовав на український язык. Аж у 80. роках минулого стороча в театрі наставать ґенерачна выміна і театер поступно переходить на русиньский язык. Театер од свого вознику дотеперь увів выше двох стовок театралных премьер а ПУНА од свого вознику 5. 12. 1955 до теперішніх днів – коло 40 премьер. Фоклорный ансамбль бив почас своєї екзистенції барз успішний в роках 1965 – 1980, коли пару раз выступав скоро во вшыткых країнах Европы а в роках 1969, 1972, 1978 і в США, і Канаді.

Членам обох умелецькых колективів Театру Александра Духновича в Пряшові желаме много далшых успішных премьер і выступлїнь, як і множество вдячных позерателїв.

323. премєра драмколективу Театру А. Духновича – ЧОРТІВСКЫ БИТАНСТВА

В 60. театралній сезони у великій салі Театру Александра Духновича **24. фебруара 2006** ся одбыла премєра приповідкы Яна Дырды – **Чортівскы битанства** в режії Растислава Баллека як гостючого режисера.

Автор тоту приповідку написав у часї II. світової войны і стала ся темов про славный чеський фїлм „Hrátky s čertem“. Гостючий режисер ю теперь наштудовав із герцями драмколективу ТАД, котрый додав, же зо спомянутов фїлмовов верзїев ся наїсто не снажыв порівновати. На новинарськїм брїфінґу перед премьеров підкреслив: „Самотный текст даєть простор од великой забавы аж по філософічну інтерпертацію. Каждый, хто тоту гру увидить, мав бы собі з нїй дашто взяти про себе. Залежить тыж од віку, ці суть то діти передшкольско-го віку, котры реаґують цалком спонтанно, або старшы школярї, котрых інтересує, який чоловік у своїй основі є. Нашым цілём є побавити, потїшы-

ти, поучити каждого. Самособов, же і дорослого, котрый приведе на тоту приповідку до театру свого потомка“. Роль войнового ветерана Мартїна Кабата, котру у фїлмовій верзїї передав Йозеф Бек, наштудовав і заґрав Серґей Гудак, котрого режисер повірив і за свого асистента. Музику і драматурґію мав на старости Роберт Манковецький. Сцена была в руках Штефана Гудака, переклад зробив Іван Стрпковський, звук Мілада Туплова, світла Антом Мішк і Івета Челларова, гардеробу і учесь: Ірена Бродова і Анастасія Андеркова. В приповідці выступають скоро вшыткы члены драматичного колективу. Директор ТАД Маріан Марко підкреслив, же в приповідці з пекелного оточїня не хыбують світловы ефекты, котры дотворюють атмосферу, яка належить чортам і пекелникам, зато з тов гров не будуть мочі выступати на вшыткых сільскых сценах, также про діти буде векшым лакадлом прийти на приповідку до Пряшова. **А. З.**

• Протаґоністы послїдней премьеры Театру А. Духновича – приповідкы Чортівскы битанства: (зліва доправа) Л. Міндош, О. Ткач, А. Кучеренко, І. Латта і С. Гудак, (на верху) О. Пантликаш. Фотка: Ладїслав Чікі.

• У грї „Дядя Ваня“ А. П. Чехова головну роль грать Е. Либезнюк (спереду вліво) а далшы ролї – Л. Урбанкова, Н. Югасова, С. Шковранова, С. Гудак і О. Ткач (на фотці), але і В. Русиняк а Л. Козменкова-Лукачікова.

Фотка: Далибор Круппка

Юбілующій театер і 322. премєра драмколективу

„Кідь театер возникнув, я іщі тоґды не бив на світї, а нихто тоґды не предпкладав, же раз Маріан Марко ся стане директором театру. О заснованю театру я ся дізнав з літературы, з архівных матеріалів. Днесь ся можу лем подяковати предкам, котры пришли з таково ґеніалнов думков заложити театер. Є правда, же тоґды были дакус інакшы можности, также театер бив заложений як Український народный театер. Днесь ся мушу глубоко поклонити тым, што стояли при єго зродї, главно єго заснователїв Іванови Грицьови-Дудови, який зробив вшытко про то, абы театер міг фунґовати. Підпоровав го морално і фінанчно, як і іншы люде ці інституції. Ходив ту все, інтересовав ся о театер, наконець уж як о Театер А. Духновича. Брав го як свою дітину. Єго інтерес о театер бив доґробный. Были то тяжкы роки, але і теперь є тяжко в културі. Притім вшыткім не мож порівновати, як то было в 1945 році, кідь не было што їсти, де спати і як фунґовати, і днесь“ – розповідать сучасный директор Театру А. Духновича в Пряшові **Маріан Марко**.

• Директор Театру А. Духновича в Пряшові – Маріан Марко.

Театер на своїй пути перешов розлічными етапами, покы ся етабловал на русиньский. Бив заложений **24. новембра 1945 року в Пряшові**. Грало ся ту по руськы, по українськы творы руськой, української, словенської, світової драматурґії. Фунґовав ту драмколектив і оперета аж до 1954 року. **В 1955 році** возникло місто опереты **Піддукляньский український народный ансамбль**. Од 1954 року грає ся ту по українськы аж до 1986 року, кідь гра Блаґослава Уґлара Сенс нонсенс ся грає по русиньскы. По революції 1989, конкретно **в 1990 р.** театер дістає назву **Театер А. Духновича**. З того часу ся ту грає по русиньскы. Заслужив ся о того діло, главно **Василь Турок**, тоґдышній драматурґ театру, який на тім постї бив од 1. августу 1985 року аж до своєї смерти 7. 11. 2005. Допомогли му к тому позерателї, які ся домагали зрозумілосты на сцені, і реална націонална сітуація на русиньскых селлах, де театер представляв свою роботу. „То не было лем так, змінити назву театру, перейти на русиньский язык,“ повідає М. Марко. „Ту возникла потреба таково переходу ініційована нашыми людьми, значить тима, кому служыме. Посланём театру є служыти людем. Єм радый, же перемогли позерателї, же ся к ним можеме приґваряти так, як сі то они желають.“

Почас 60-річної екзистенції театру ся ту одограло 323 премьер, де ся блисли такы титулы, як Отелло, Краль Лір, Гамлет Шекспіра, Достоевского Ідіот, Гончаровів Обломов, але і української класіка Старицького Ой, не ходи Грицю, яка была **першов премьеров у театрі, а то в марцу 1946 року**, гра Василя Зозуляка Голос Матери, Івана Гриця-Дуды Маків цвіт, Естер Евы Біссовой і ряд іншых пес містных авторів. Окрем того, є ту і 50 років ансамблю, який має за собов десятки премьер і тисячі выступів дома і за границями нашої републики.

Спомином на заложія театру є подарунок драматичного колективу, а то 322. премьер 2. 12. 2005 року – „Дядя Ваня“ од Чехова. Режисером гры є Святослав Спрушанскі з Нітры. В інсценациї выступили: Осиф Ткач, Евґен Либезнюк, Василь Русиняк, Серґей Гудак, Людмила Козменкова-Лукачікова, Світлана Шковранова, Владиміра Брегова і Настя Югасова.

М. МАЛЬЦОВСКА

Позітивны оцінки „Дяді Вані“ в ТАД

Гра „Дядя Ваня“ як 322. премьер драмколективу ТАД, ся одбыла **2. децембра 2005** у великій салі Театру А. Духновича в Пряшові. Медїї принесли много позітивных критік на дану гру, з котрых выбераме:

„Премєру класічного титулу світової драмы „Дядя Ваня“ од руського автора А. П. Чехова приправив драматичный колектив ТАД у Пряшові. Інсценацию в русиньскім языку наштудовав гостючий режисер Святослав Спрушанскі з Нітры. Як сам режисер перед премьеров пові, выжыв понуку драматурґа ТАД Василя Турка, котрый в часї приправы премьеры нечекано умер. Подля нєго, „Дядя Ваня“, але і другы гры од Чехова, суть ґеніалны в тім, же дають простор на то, жебы внутрішні світы людьскых душ, їх почуткы выповнили своїм майстровством яркз артїсты. Спрушанскі в ТАД гостює по першыраз, но з Чеховом то не є єго перша стрїча. До титулной ролі обсадив Евґена Либезнюка, котрый ся в подобній ролі уж раз представляє – в Обломовови, за котрого бив номінований на премію за найліпший выкон – „Dosky“. Премєра была частєв ослава 60. выроча основаня театру.“

„Дядя Ваня“ од Чехова є гра о гніві честного чоловіка, поставленого тварєв в тварь ароґанції. Свою безрадност не обертає ґерой лем сам ку собі, як Треплєв з „Чайкы“, але попрубує свого недобродителя – професора Серебрякова, властного шовґра, застрілити, кідь тот му хоче украсти іщі і стрїху над головов. Банує, же не трафив, але нихто го не бере важні – Ваня є предсі такый „честный шаленяк і чудачиско“, без функції і без титулу. Інсценованя той гры в пряшовскім ТАД мать свій шарм нелем про мяку русинчину, о котру ся постарав небогый Василь Турок, але і вдяка ґерцям, хоць і не суть медіалны звїзды (окрем Михала Гудака), доказали з текстів вытворити дашто веце як лем постау – выразный театралный образ. Серебряков Василя Русиняка з розбуряным волосєм вплинув на позерателя страшно і заедно комічно, не мож забыти на єго выступ серед зеркал. Людмила Козменкова-Лукачікова – красна і рафінована Елена была добрым протиполом страплєній Сонї. Владиміра Брегова доказала заґрати в першій рядї Сонину сховану емотівност.“

(KULTURA.SME.SK)

